Lietas arhīva Nr. CA-0477-23/9
ECLI:LV:RAT:2023:0425.C68428021.14.S

SPRIEDUMS
Latvijas Republikas vārdā
Rīgā 2023.gada 25.aprīlī

Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģija
šādā sastāvā: tiesnesis referents U.Danga,
tiesnese L.Pliča un tiesnesis N.Riņķis,
izskatīja rakstveida procesā civillietu /juridiska pers. A/ prasībā pret /pers. A/ par zaudējumu atlīdzības un likumisko procentu piedziņu sakarā ar /pers. A/ apelācijas sūdzību par Rīgas pilsētas tiesas 2022.gada 11.augusta spriedumu, Civillietu tiesas kolēģija

konstatēja:

Aprakstošā daļa

/juridiska pers. A/ 2021.gada 15.jūlijā cēlusi Rīgas pilsētas Pārdaugavas tiesā (pēc reorganizācijas Rīgas pilsētas tiesa) prasību pret /pers. A/ par zaudējumu atlīdzības un likumisko procentu piedziņu.

Pamatojoties uz Civillikuma 1770., 1772., 1779., 1765., 1784.pantu prasītāja lūgusi piedzīt no /pers. A/ par labu prasītājai zaudējumus 34 350,00 euro apmērā, atzīt tiesības prasītājai saņemt no atbildētājas likumiskos procentus par piespriesto, bet nesamaksāto summu, kā arī piedzīt tiesāšanās izdevumus un ar lietas vešanu saistītos izdevumus.

Ar Rīgas pilsētas tiesas 2022.gada 11.augusta spriedumu /juridiska pers. A/ prasība apmierināta.

No lietas materiāliem pievienotā AS "Swedbank" konta pārskata un AS "Swedbank" 2021.gada 9.februāra informācijas par maksājumu izpildi /numurs/ pirmās instances tiesa konstatējusi, ka no prasītājas bankas konta /bankas konta numurs/, /bankas nosaukums/ 2020.gada 28.decembrī tika veikti seši maksājumi: /pers. B/ 4000,00 euro; /pers. C/ 4000,00 euro; /pers. C/ 5000,00 euro, kā mērķis norādīts - dāvana; /pers. D/ 7000,00 euro, kā mērķis norādīts - dāvana; /pers. D/ 12 500,00 euro, kā mērķis norādīts - dāvana; /pers. B/ 20 000,00 euro, kā mērķis norādīts - dāvana, un vēl viens maksājums 2020.gada 29.decembrī /pers. E/ 850,00 euro, kā?mērķis norādīts – dāvana, par kopējo summu 53 350,00 euro, un minētie maksājumi tika apstiprināti /juridiska pers. A/ internetbankā, ar internetbankas lietotājai /pers. A/ izsniegtajiem autentifikācijas līdzekļiem.

Pirmās instances tiesa arī konstatējusi, ka 2021.gada 4.janvārī sabiedrības kontā tika atgriezti 19 000,00 euro no /pers. B/ 2020.gada 28.decembrī pārskaitītajiem 20 000,00 euro.

Ņemot vērā, ka atbildētāja norādījusi, ka rīkoties sabiedrības vārdā un ar sabiedrības naudas līdzekļiem atbildētāja bija tiesīga vien kopā ar diviem valdes locekļiem, pirmās instances tiesa atzinusi, ka minētie iebildumi ir nepamatoti, jo saskaņā ar Uzņēmuma reģistra datiem, izpildīt rīkojumus, veikt izmaiņas un veikt citas darbības sabiedrības vārdā Swedbank filiālē, iespējams tikai vismaz 3 valdes locekļiem kopā, bet minētais ierobežojums neattiecas uz attālināto bankas pakalpojumu saņemšanu.

Tādejādi pirmās instances tiesa par nepamatotu atzinusi atbildētājas iebildumu, ka 2010.gada 19.aprīļa līgumā noteikts darījumu dienas limits 3000,00 euro apmērā, jo prasība nav celta pret banku, un bankas atbildība šajā strīdā nav vērtējama. Savukārt atbildētāja bijusi pievienota sabiedrības internetbankai pilnajā režīmā, ar iespēja internetbankā noteikto limitu palielināt.

Par daļēji pamatotiem pirmās instances tiesa atzinusi atbildētājas iebildumus sakarā ar prasības celšanas kārtību, proti, saskaņā ar Kooperatīvo sabiedrību likuma 66.panta pirmo daļu un prasītāja statūtu 6.13.6.punktu, prasītāja nav ievērojusi attiecīgo lietu kategorijai noteikto lietas iepriekšējās ārpus tiesas izskatīšanas kārtību, jo prasību varēja celt pamatojoties uz biedru sapulces lēmumu, kāds līdz prasības celšanai netika pieņemts, tomēr pirmās instances tiesa atzinusi, ka konkrētajā gadījumā biedru sapulces lēmuma neesamība nevar būt par pamatu prasības atstāšanai bez izskatīšanas vai prasības noraidīšanai.

Pirmās instances tiesa arī atzinusi, ka ir piemērojamas Kooperatīvo sabiedrību likuma un Komerclikuma normas par valdes locekļa atbildību, tāpēc par kļūdainu ir atzīstams prasītājas norādītais, ka prasītāja prasību ceļ pret atbildētāju kā pret fizisku personu, jo atbildētāja vairs nav prasītājas sabiedrības valdes locekle, bet kļūda konkrētajā gadījumā nevar būt par pamatu liegt prasītājai tiesību aizsardzību.

Vienlaikus pirmās instances tiesa atzinusi, ka lietā nav strīda, ka 2020.gada 28.decembrī, kad atbildētāja bija pārskaitījusi trešajam personām prasītājas naudas līdzekļus, atbildētāja pildīja prasītājas valdes locekles pienākumus.

Ņemot vērā, ka no lietas materiāliem redzams, ka atbildētāja /pers. A/ no valdes locekļa amata ir atkāpusies 2021.gada 29.jūnijā, paziņojot par to prasītājai un Uzņēmumu reģistram, un prasība pamatota ar argumentiem, ka minētos zaudējumus atbildētāja ir nodarījusi būdama valdes locekle, pirmās instances tiesa atzinusi, ka prasības pamatā ir apstākļi, kas attiecas uz atbildētājas kā sabiedrības valdes locekļa rīcību, un laiku, kad atbildētāja vēl bija prasītājas valdes locekle. Prasība pret atbildētāju ir celta kā pret speciālo subjektu – valdes locekli – tajā skaitā attiecinot uz atbildētāju sabiedrības valdes locekļa atbildību par sabiedrībai nodarītajiem zaudējumiem.

Atsaucoties uz Kooperatīvo sabiedrību likuma 31.panta pirmās daļas 6.punktu, 51.pantu, 66.panta pirmo un otro daļu, pirmās instances tiesa atzinusi, ka kaut arī lēmumu par prasības celšanu pret valdes vai padomes locekli vai par atteikšanos no prasības pret viņiem pieņemšana ir biedru kopsapulces kompetencē, nav pamata, atsaucoties uz Civilprocesa likuma 219.panta pirmās daļas 1.punktu, atstāt prasību bez izskatīšanas.

Pirmās instances tiesa atzinusi, ka Kooperatīvo sabiedrību likuma 66.pants neatņem sabiedrībai tiesības celt prasību pret dibinātājiem, valdes vai padomes locekļiem vai revidentu, bet gan nosaka, ka šādas prasības celšanai nepieciešams biedru kopsapulces lēmums, kas ir pilnvarojums, nevis iepriekšējās ārpustiesas izskatīšanas kārtība, vai pasākums, lai noregulētu strīdu ar atbildētāju, un biedru kopsapulces lēmuma neesamība ir trūkums, kuru

iespējams novērst.

Pirmās instances tiesa konstatējusi, ka ar 2021.gada 27.jūnija /juridiska pers. A/ valdes sēdes protokolu Nr.8, nolemts noslēgt vienošanos ar zvērinātu advokāti A.Bērzoni, piešķirot viņai pilnvaras kooperatīva tiesību un interešu aizstāvībai; atrast vienkāršāko un lētāko variantu līguma noslēgšanai ar /pers. A/, lai ar notāra vai citu juridisku personu starpniecību /pers. A/ piecu gadu laikā kompensētu kooperatīvam nodarītos materiālos zaudējumus.

Pirmās instances tiesa arī konstatējusi, ka 2021.gada 5.jūlija /juridiska pers. A/ valdes sēdē (protokols Nr.9) nolemts atstādināt /pers. A/ no valdes locekļa pienākumu pildīšanas līdz kooperatīva kopsapulces lēmuma pieņemšanai par /pers. A/ izslēgšanu no kooperatīva valdes. Savukārt sakarā ar to, ka /pers. A/ ir atstādināta no valdes locekļa pienākumu veikšanas, nepieciešamus sagatavot dokumentus civillietas pret /pers. A/ uzsākšanai.

Pirmās instances tiesa konstatējusi, ka prasība tiesā celta 2021.gada 15.jūlijā un prasībā tika norādīts, ka tā tiek celta pret atbildētāju kā pret fizisku personu. Ir pieņemts lēmums ierosināt civillietu, kā arī pieņemts lēmums prasību nodrošināt, kura pamatotība izvērtēta divās tiesu instancēs.

Ņemot vērā, ka lietas sagatavošanas stadijā prasītāja iesniegusi lietā /juridiska pers. A/ 2021.gada 9.augusta biedru sapulces protokolu Nr.15, ar kuru nolemts atbalstīt kooperatīva valdi civillietas uzsākšanai pret /pers. A/ par nozagto naudas līdzekļu atgriešanu, pirmās instances tiesa atzinusi, ka prasītāja bija sasaukusi biedru kopsapulci, un tā ir lēmusi par prasības celšanu pret valdes locekli. Līdz ar to pie prasības celšanas pieļautais trūkums ticis novērsts, un prasība tiesā tika uzturēta atbilstoši biedru kopsapulces gribai un kompetencei, savukārt prasības noraidīšana dēļ prasības celšanas brīdī pieļautā trūkuma dēļ, pirmās instances tiesas ieskatā, būtu uzskatāma par juridisku formālismu, kas izskatot strīdu pēc būtības nav pieļaujams.

Atsaucoties uz Kooperatīvo sabiedrību likuma 61.pantu un Komerclikuma 169.pantu, kā arī juridiskajā literatūrā izdarītajām atziņām, pirmās instances tiesa atzinusi, ka atbildētājai, pildot valdes locekļa pienākumus, ir jārīkojas ar vislielāko rūpību, bet situācijās, kad valdes loceklis nespēj pierādīt, ka rīkojies kā krietns un rūpīgs saimnieks, valdes locekļa vaina ir prezumējama.

Ņemot vērā, ka atbildētāja bija pievienota prasītāja internetbankai, un no atbildētājas internetbankas bija iespējams veikt maksājumus izmantojot SMART ID, un ņemot vērā, ka no prasītājas bankas konta /bankas konta numurs/, /bankas nosaukums/, 2020.gada 28. un 29.decembrī tika veikti septiņi maksājumi par kopējo summu 53 350,00 euro, kurus apstiprinājusi atbildētāja, pirmās instances tiesa atzinusi, atbildētājas darbība pārskaitot prasītājas naudas līdzekļus citām personām, kam nav nekādas saistības ar prasītāja likumisko darbību, ir bijusi prettiesiska.

Pirmās instances tiesa atzinusi, ka prasītājai nodarīto zaudējumu apmērs ir pierādīts ar lietā iesniegto prasītājas konta pārskatu un /bankas nosaukums/ sniegto informāciju par maksājumu izpildi un tas sastāda 34 350,00 euro.

Ņemot vērā, ka atbildētājas rīcība ir ciešā cēloniskā sakarā ar prasītājai nodarītiem zaudējumiem, un viņa nav pierādījusi, ka rīkojusies kā krietns un rūpīgs saimnieks, pirmās instances tiesas ieskatā atbildētāja ir pieļāvusi rupju neuzmanību, kas nav saistāma ar nejaušu notikumu, uz kuru atsaukusies atbildētāja.

Vērtējot lietā iesniegto Valsts policijas paziņojumu par kriminālprocesa Nr.11095207020 uzsākšanu, pirmās instances tiesa atzinusi, ka minētais kriminālprocess ierosināts attiecībā par /pers. A/ personiskajiem zaudējumiem, proti par to, ka atbildētāja kriptovalūtas darījumos pārskaitīja savu naudu, kuru pazaudēja, un tāpēc arī ir atzīta par cietušo, bet no lietas materiāliem nav redzams, ka arī attiecībā par prasītājas naudas līdzekļu nelikumīgu pārskaitīšanu citām personām, atbildētājai būtu noteikts cietušās statuss.

Pirmās instances tiesa atzinusi, ka atbildētājas argumenti, ka prasītāja arī tika atzīta par cietušo kriminālprocesā un varēs tajā pieteikt zaudējumu atlīdzību no vainīgajām personām, nevar būt par pamatu prasības noraidīšanai, jo konkrētajā gadījumā lietā ir noskaidrots, ka zaudējumus ar savu prettiesisku rīcību (veicot pārskaitījumus bez prasītājas uzdevuma) prasītājai nodarīja atbildētāja.

Ievērojot minēto, pirmās instances tiesa atzinusi, ka ir pierādīta zaudējumu esamība, to apmērs, kā arī atbildētājas prettiesiskā rīcība un cēloņsakarība starp atbildētājas rīcību un zaudējumiem, un tādējādi prasība par zaudējumu piedziņu 34 350,00 euro apmērā ir pamatota un apmierināma.

Apelācijas sūdzību par pirmās instances tiesas spriedumu iesniegusi atbildētāja /pers. A/, pārsūdzot spriedumu pilnā apjomā.

Apelācijas sūdzībā norādīts, ka pirmās instances tiesa nepamatoti ar protokollēmumu nolēma noraidīt lūgumu par tiesvedības apturēšanu līdz galīgā lēmuma pieņemšanai kriminālprocesā Nr.11095207020, kurā atbildētājai ir noteikts cietušā statuss.

Norādīts, ka procesa virzītājs kriminālprocesā Nr.11095207020 neuzskata, ka ir konstatēta atbildētājas vaina, apstiprinot naudas pārskaitījumus, kuru rezultātā prasītajai esot nodarīts zaudējums, gluži otrādi – atbildētajai ir cietušā statuss.

Uzskata, ka visdrīzāk atbildētājas datorā bija ievadīta kāda programma, kas ļāva krāpniekiem rīkoties ar prasītājas un atbildētāja naudas līdzekļiem, un vienīgi kriminālprocesa ietveros ir iespējams noskaidrot noziedzīgā nodarījuma izdarītāju.

Norādīts arī, ka pretēji pirmās instances tiesas secinājumiem, lietā nav nekādu pierādījumu, ka atbildētājai būtu bijušas tiesības palielināt limitu internetbankā prasītāja vārdā.

Apelātore norāda, ka pirmās instances tiesa vērtējot vai ievērota likumā noteiktā kooperatīvās sabiedrības prasības pret valdes locekli celšanas kārtība, atsaukusies uz valdes sēdes protokoliem Nr.8 un Nr.9, kurus atbildētāja lūgusi tiesai izslēgt no pierādījumiem, jo to pareizību nav apliecinājuši visi valdes locekļi, kas piedalījās attiecīgajās valdes sēdēs. Kooperatīvo sabiedrības likuma 55.panta ceturtā daļa noteic, ka valdes sēdes protokola pareizību apliecina visi klātesošie valdes locekļi, bet iepriekšminētos protokolus nav apliecinājuši visi klātesošie valdes locekļi.

Norādīts arī, ka statūtos un kooperatīvo sabiedrību likumā nepārprotami ir minēta kārtība, kas ir jāievēro sabiedrībai, lai iesniegtu prasības pieteikumu, bet prasītāja to nav ievērojusi nekādā apmērā, un tas nekādā veidā nav uzskatāms par pilnvarojumu, bet gan par ārpustiesas izskatīšanas kārtību.

Apelātores ieskatā, pat tad, ja pirmās instances tiesa uzskatītu, ka pastāv attiecīgs pilnvarojums prasības celšanai, prasība būtu noraidāma, jo prasības pieteikumu parakstīja un iesniedza prasītājas pārstāvis – zvērināts advokāts, savukārt par zvērināta advokāta piesaistīšanu un zaudējumu segšanas kārtību, attiecīgi lemjot vai noslēgt vienošanos ar atbildētāju par naudas jeb zaudējumu atmaksu vai sniegt prasību tiesā, prasītāja valde lēma valdes 2021.gada 27.jūnija sēdē (protokols Nr.8) un valdes 2021.gada 5.jūlija sēdē (protokols Nr.9).

Norāda, ka saskaņā ar prasītājas statūtu 6.9.punktu vienīgi biedru kopsapulces kompetencē ir noteikt zaudējumu segšanas kārtību, attiecīgi uz prasības celšanas brīdi nebija prasības tiesību, jo biedru kopsapulce nebija lēmusi par zaudējumu segšanas kārtību.

Norādīts arī, ka pirmās instances tiesa nepamatoti konstatēja, ka atbildētāja esot veikusi kriptovalūtas darījumus, kuru rezultātā prasītājai radušies zaudējumi, jo minētie apgalvojumi ir nepatiesi un apelātore nav veikusi kriptovalūtu darījumus, kuru rezultātā iestājies zaudējums.

Atbildētāja uzskata, ka lietā minētie prasītājai nodarītie zaudējumi nav nodarīti atbildētājas vainas dēļ, bet tā ir krāpniecība no atbildētājai nezināmām personām, par ko attiecīgi ir ierosināta krimināllieta. Atbildētāja nav zinājusi, ka vispār veic kādus pārskaitījumus, bet uzskatījusi, ka tikai autorizējas darbam datorprogrammā.

Apelātores ieskatā pirmās instances tiesa nav norādījusi, kādēļ tā devusi prasītājas paskaidrojumiem lielāku ticamību kā atbildētājas paskaidrojumiem, un ierosinājusi civillietu, lai gan būtiski ir pārkāpta strīda ārpustiesas izskatīšanas kārtība, un nav ņemts vērā, ka prasītāja pārstāvim nebija tiesības parakstīt un iesniegt prasības pieteikumu.

Pamatojoties uz Covid-19 infekcijas izplatības pārvaldības likuma 10.pantu, Civillietu tiesas kolēģija lietu izskata rakstveida procesā, jo ir

iespējams nodrošināt lietas dalībnieku procesuālo tiesību ievērošanu un tiesa nav atzinusi par nepieciešamu lietu iztiesāt tiesas sēdē.

2022.gada 21.decembrī lietas dalībniekiem tika nosūtīts tiesas paziņojums par civillietas iztiesāšanu rakstveida procesā, nosakot termiņu līdz 2023.gada 10.martam procesuālu lūgumu un rakstveida paskaidrojumu iesniegšanai (l.l. 187).

Civillietu tiesas kolēģija, izvērtējusi apelācijas sūdzības motīvus, pārbaudījusi lietas materiālus un novērtējusi rakstveida pierādījumus, uzskata, ka apelācijas sūdzība nav pamatota, bet prasība ir pamatota un apmierināma.

Motīvu daļa

Saskaņā ar Civilprocesa likuma 426.panta pirmo daļu apelācijas instances tiesa izskata lietu pēc būtības sakarā ar apelācijas sūdzību un pretapelācijas sūdzību tādā apjomā, kā lūgts šajās sūdzībās. Atbilstoši Civilprocesa likuma 430.panta trešās daļas prasībām apelācijas instances tiesa nepārbauda tos pirmās instances tiesas konstatētos faktus, kas nav apstrīdēti apelācijas sūdzībā.

Atbilstoši iesniegtās apelācijas sūdzības saturam, Civillietu tiesas kolēģija atzīst, ka Rīgas pilsētas tiesas 2022.gada 11.augusta spriedums ir pārsūdzēts pilnā apjomā, līdz ar to civillieta izskatāma pēc būtības apelācijas instances tiesā.

Saskaņā ar Civilprocesa likuma 432.panta piekto daļu sprieduma motīvu daļā norāda šā likuma 193.panta piektajā daļā minētos apstākļus, kā arī motivē attieksmi pret pirmās instances tiesas spriedumu. Ja tiesa, izskatot lietu, atzīst, ka zemākās instances tiesas spriedumā ietvertais pamatojums ir pareizs un pilnībā pietiekams, tā sprieduma motīvu daļā var norādīt, ka pievienojas zemākās instances tiesas sprieduma motivācijai. Šādā gadījumā šā likuma 193.panta piektajā daļā noteiktos apsvērumus sprieduma motīvu daļā var nenorādīt.

Pārbaudījusi un izvērtējusi lietas materiālus, Civillietu tiesas kolēģija atzīst, ka pirmās instances tiesa ir pareizi konstatējusi lietas faktiskos un tiesiskos apstākļus, kā arī pirmās instances tiesas spriedumā ietvertais pamatojums ir pareizs un pietiekams, tādēļ pievienojas šī sprieduma motivācijai un neatkārto tajā lietas izskatīšanas laikā konstatētos apstākļus un minētos argumentus, pamatojoties uz kuriem pirmās instances tiesa nonākusi pie secinājuma, ka prasība ir apmierināma.

Izvērtējusi apelācijas sūdzības argumentus, papildus pirmās instances tiesas spriedumā norādītajam, Civillietu tiesas kolēģija uzskata, ka tie nav pamatoti šādu apsvērumu dēļ.

Civilprocesa likuma 430.panta trešajā daļā noteikts, ka fakti, kas konstatēti pirmās instances tiesā, apelācijas instances tiesā nav jāpārbauda, ja tie nav apstrīdēti apelācijas sūdzībā.

Lietā nav strīda, ka no prasītājas bankas konta /bankas konta numurs/, /bankas nosaukums/ 2020.gada 28.decembrī un 29.decembrī tika veikti septiņi pārskaitījumi: 1) /pers. B/ 4000,00 euro; 2) /pers. C/ 4000,00 euro; 3) /pers. C/ 5000,00 euro, norādītais maksājuma mērķis – dāvana; 4) /pers. D/ 7000,00 euro, norādītais maksājuma mērķis – dāvana; 5) /pers. D/ 12 500,00 euro, norādītais maksājuma mērķis – dāvana; 6) /pers. B/ 20 000,00 euro, norādītais maksājuma mērķis – dāvana; 7) /pers. E/ 850,00 euro, norādītais maksājuma mērķis – dāvana, par kopējo summu 53 350,00 euro. Savukārt 2021.gada 4.janvārī sabiedrības kontā tika atgriezta daļa no 2020.gada 28.decembrī /pers. B/ pārskaitītās naudas – 19 000,00 euro (l.l. 13-15).

Lietā nav strīda arī par to, ka visi iepriekš minētie pārskaitījumi veikti izmantojot atbildētājai /pers. A/ izsniegtos autentifikācijas līdzekļus – lietotāja numuru un maksājumu apstiprināšanu Smart-ID aplikācijā.

No Uzņēmuma reģistra datiem izriet, ka atbildētāja /pers. A/ ir bijusi prasītājas valdes locekle no 2005.gada 6.aprīļa līdz 2021.gada 3.augustam, laika periodā no 2020.gada 28.decembra līdz 2021.gada 3.augustam atbildētājai bija tiesības pārstāvēt kapitālsabiedrību kopīgi ar vismaz 3 valdes locekļiem (l.l.29).

Prasību /juridiska pers. A/ vārdā 2021.gada 15.jūlijā Rīgas pilsētas Pārdaugavas tiesā cēlusi zvērināta advokāte Anita Bērzone pārstāvot prasītāju uz pilnvaras un ordera pamata (l.l. 5-9, 31, 32), atbilstoši prasītājas valdes 2021.gada 5.jūlija sēdes lēmumā nolemtajam (l.l.21-22).

Atbildētājas ieskatā prasītāja nav ievērojusi attiecīgajai lietu kategorijai noteikto lietas iepriekšējās ārpustiesas izskatīšanas kārtību, jo prasība celta pret valdes locekli un nav ievērots Kooperatīvo sabiedrību likuma 66.panta pirmajā daļā noteiktais priekšnoteikums prasības pret valdes locekli celšanai – par prasības celšanu nav pieņemts biedru kopsapulces lēmums, bet prasītājas valdes 2021.gada 5.jūlija sēdes protokolu Nr.9 nav parakstījuši visi klātesošie valdes locekļi, tādējādi tas satur procesuālus trūkumus.

Kooperatīvo sabiedrību likuma 61.panta pirmā daļa noteic, ka valdes un padomes loceklim savi pienākumi jāpilda kā krietnam un rūpīgam saimniekam. Minētā panta otrā daļa noteic, ka valdes un padomes locekļi solidāri atbild par zaudējumiem, ko tie nodarījuši sabiedrībai.

Savukārt Kooperatīvo sabiedrību likuma 66.panta pirmā un otrā daļa noteic, ka prasību pret dibinātājiem, valdes vai padomes locekļiem vai revidentu sabiedrība ceļ, pamatojoties uz biedru kopsapulces lēmumu, sabiedrībai ir pienākums celt prasību pret šā panta pirmajā daļā minētajām personām arī tad, ja to pieprasa biedru mazākums — vismaz viena desmitdaļa sabiedrības biedru.

Ņemot vērā, ka atbildētāja laika posmā no 2005.gada 6.aprīļa līdz 2021.gada 3.augustam bijusi valdes locekle, Civillietu tiesas kolēģija atzīst, ka atbildētājas rīcība 2021.gada 28. un 29.decembrī veicot bankas maksājumu pārskaitījumus vērtējama atbilstoši Kooperatīvo sabiedrību likumā ietvertajām tiesību normām.

Lietā nav strīda, ka uz prasības celšanas brīdi 2021.gada 15.jūlijā /adrese A/ nebija biedru kopsapulces lēmuma vai biedru mazākuma pieprasījuma par prasības celšanu pret atbildētāju.

Civillietu tiesas kolēģija atzīst, ka prasītājas valdes 2021.gada 5.jūlija sēdes protokols Nr.9 neatbilst Kooperatīvo sabiedrību likuma 55.panta ceturtajai daļai, jo uz tā nav divu tādu valdes locekļu parakstu, kuri piedalījušies sapulcē (l.l. 21-23), tomēr, ņemot vērā, ka no lietas materiāliem pievienotā prasītājas 2021.gada 9.augusta biedru kopsapulces protokola Nr.15 5.punkta izriet, ka sapulces dalībnieki ar 60 balsīm par vienbalsīgi atbalstījuši valdi civillietas uzsākšanai pret /pers. A/ par nozagto naudas līdzekļu atgriešanu, Civillietu tiesas kolēģija atzīst, ka minētā biedru kopsapulces lēmuma neesamība prasības celšanas brīdī, pati par sevi nevar būt par pamatu prasības noraidīšanai, jo sabiedrības biedri 2021.gada 9.augustā nepārprotami ir pauduši savu vēlmi atgūt sabiedrībai piederošos naudas līdzekļus.

Judikatūrā ir nostiprinātas atziņas par krietna un rūpīga saimnieka definīciju un darbībām sakarā ar tiesību normām, kas iekļautas Komerclikumā par kapitālsabiedrību regulējumu. Lai gan prasītājas, kā kooperatīvās sabiedrības darbību regulē Kooperatīvo sabiedrību likums, Civillietu tiesas kolēģijas atzīst, ka strīdā pēc analoģijas ir piemērojamas judikatūras atziņas attiecībā par kapitālsabiedrībām un to valdes locekļu atbildību, jo kooperatīvā sabiedrība ir komersants un tās korporatīvā pārvaldība ir analoģiska kapitālsabiedrības korporatīvajai pārvaldībai.

Kaut arī Kooperatīvo sabiedrību likuma 2.panta pirmajā daļā noteikts, ka šis likums regulē kooperatīvās sabiedrības darbības pamatprincipus, organizatorisko struktūru, dibināšanu, likvidāciju un reorganizāciju, bet Komerclikuma 3.panta trešajā daļā noteikts, ka šā likuma noteikumi attiecināmi uz personām, kuras nav komersanti, vai uz saimniecisko darbību, kas nav komercdarbība, ja šis likums vai cits likums to īpaši paredz, Civillietu tiesas kolēģija atzīst, ka minētie apstākļi neizslēdz iespēju, izšķirot strīdu, pēc analoģijas piemērot Komerclikuma normas, kaut arī šajā pušu strīdā piemērojams speciālais likums – Kooperatīvo sabiedrību likums.

Kooperatīvo sabiedrību likuma 61.pants pirmā daļa noteic, ka valdes un padomes loceklim savi pienākumi jāpilda kā krietnam un rūpīgam saimniekam.

Saskaņā ar Kooperatīvo sabiedrību likuma 61.panta trešo daļu, valdes un padomes loceklis neatbild saskaņā ar šā panta otro daļu, ja pierāda, ka rīkojies kā krietns un rūpīgs saimnieks. Tāpat valdes un padomes locekļi neatbild par nodarīto zaudējumu, ja rīkojušies labā ticībā saskaņā ar biedru kopsapulces likumīgu lēmumu, tas, ka padome apstiprinājusi valdes rīcību, neizslēdz valdes locekļu atbildību sabiedrības priekšā (Kooperatīvo sabiedrību likuma 61.panta ceturtā daļa).

Civillikuma 1770.pants noteic, ka ar zaudējumu jāsaprot katrs mantiski novērtējams pametums. Saskaņā ar Civillikuma 1771.pantu zaudējums var būt vai nu tāds, kas jau cēlies, vai tāds, kas vēl stāv priekšā. Civillikuma 1772.pants paskaidro, ka jau cēlies zaudējums var būt vai nu cietušā tagadējās mantas samazinājums, vai arī viņa sagaidāmās peļņas atrāvums.

Latvijas Republikas Senāta judikatūrā ir nostiprinājusies atziņa, ka zaudējumi Civillikuma 1770.panta izpratnē sabiedrībai ir sabiedrības mantas samazinājums jeb peļņas atrāvums (*Augstākās tiesas 2017.gada 21.aprīļa spriedums lietā Nr.SKC- 195/2017*). Savukārt juridiskajā literatūrā ir norādīts, ka ar zaudējumiem saprot jebkādu mantas samazinājumu, zudumu vai bojājumu, kā arī peļņas atrāvumu, papildu izdevumus (*Autoru kolektīvs prof. K.Torgāna vispārīgā zinātniskā redakcijā. Civillikuma komentāri: Ceturtā daļa. Saistību tiesības. R.Mans īpašums, 1998, 267.lpp.*).

Atbildētāja, kā sabiedrības valdes locekle, prasītājas vārdā varēja rīkoties tikai kopā ar trim valdes locekļiem. Attiecīgi prasītājas ieskatā, atbildētāja, veicot naudas pārskaitījumus, rīkojusies prettiesiski, nevis atbilstoši prasītājas statūtiem pildot valdes locekļa pienākumus.

Konkrētā prasība celta pret atbildētāju kā bijušo valdes locekli par zaudējumu 34 350,00 euro piedziņu, to pamatojot ar apstākli, ka atbildētāja 2020.gada 28. un 29.decembrī bez tiesiska pamata prasītājas bankas konta ir dažādām personām bez pamatojuma veikusi naudas pārskaitījumus kopumā 53 350,00 euro vērtībā (l.l.13-15).

No lietas materiāliem konstatējams, ka par atbildētājas veiktajiem pārskaitījumiem ieturēta bankas komisija par maksājumu uzdevumu apkalpošanu, kopumā 80,99 euro apmērā, bet, ņemot vērā prasītājas sniegto informāciju, banka nolēmusi pilnā apjomā atgriezt ieturētās komisijas maksas prasītājai (l.l.15).

Savukārt 2021.gada 4.janvārī sabiedrības kontā tika atgriezti 19 000,00 euro no /pers. B/ 2020.gada 28.decembrī pārskaitītajiem 20 000,00 euro (l.l.15).

Tādējādi lietā konstatējams prasītājas mantas samazinājums 34 350,00 euro apmērā.

Apstākļos, kad lietā konstatēts prasītājas mantas samazinājums, valdes loceklis var tikt atbrīvots no atbildības, vienīgi atbilstoši Kooperatīvo sabiedrību likuma 61.panta trešajai daļai, pierādot, ka rīkojies, kā krietns un rūpīgs saimnieks, respektīvi – nav pieļāvis pat vieglu neuzmanību.

Civillikuma 1644.pants noteic, kas otram nodara kaitējumu bez ļauna nolūka, ja viņš par šo kaitējumu ir vainojams, pielaižot neuzmanību. Neuzmanība ir rupja un viegla.

Civillikuma 1645.pants noteic, ka neuzmanība ir rupja, ja kāds rīkojas augstākā mērā vieglprātīgi un nevērīgi, vai mazāk rūpējas par viņam uzticētām svešām lietām un darīšanām nekā par savām paša, vai arī uzsāk tādu darbību, kuras kaitīgums un bīstamība nevarēja un nedrīkstēja palikt viņam nezināmi.

Atklājot Komerclikuma 169.panta saturu, kurā ietverts analoģisks regulējums Kooperatīvo sabiedrību likuma 61.pantam, Latvijas Republikas Senāta judikatūrā atzīts, ka atbilstoši šai normai sākotnēji prasītājam jāpierāda prasības pamata apstākļi – zaudējumu esība un tas, ka tie cēlušies valdes locekļa rīcības (darbības vai bezdarbības) dēļ. Savukārt prettiesiska rīcība kā priekšnoteikums prasītājam nav jāpierāda, jo šajā gadījumā uz valdes locekļa rīcību attiecināma vainojamības prezumpcija, kas jāatspēko atbildētājam, pierādot, ka rīkojies kā krietns un rūpīgs saimnieks, tas ir, jāatspēko savas rīcības prettiesiskums *(sk. Augstākās tiesas 2012.gada 25.janvāra spriedumu lietā Nr.SKC-25/2012, Augstākās tiesas 2014.gada 15.janvāra spriedumu lietā Nr.SKC-101/2014, Augstākās tiesas 2014.gada 27.jūnija spriedumu lietā Nr.SKC-38/2014, Augstākās tiesas2016.gada 7.jūnija spriedumu lietā Nr.SKC-7/2016, Augstākās tiesas 2017.gada 30.jūnija spriedumu lietā Nr.SKC-216/2017).*

Atziņa, ka sabiedrībai vispirms jāpierāda zaudējumu esamība un tikai pēc tam pierādīšanas nasta pāriet uz valdes locekli, izteikta arī juridiskajā literatūrā *(Rudāns S. Valdes locekļa atbildība par sabiedrībai nodarītajiem zaudējumiem. Jurista Vārds, 2013.gada 15.janvāris, Nr.42).*

Tādējādi Komerclikuma 169.pants neparedz pienākumu sabiedrībai pierādīt valdes locekļa vainu, bet, gluži pretēji, tas noteic šīs amatpersonas vainas prezumpciju (*Augstākās tiesas Civillietu departamenta 2016.gada 18.maija spriedums lietā Nr.SKC-214/2016*).

Kaut arī atbildētāja uzskata, ka ievadot Smart ID PIN kodus ir rīkojusies kā krietns un rūpīgs saimnieks, jo domājusi, ka autorizējas, nevis veic apzinātus pārskaitījumus, un savas pozīcijas pamatošanai iesniegusi tiesā /bankas nosaukums/ atbildi, kurā norādīts, ka maksājuma saņēmējs un summa, pie Smart ID PIN-koda ievadīšanas, tiek norādīta tikai kopš 2022.gada janvāra, ņemot vērā dzīvē gūtos novērojumus, Civillietu tiesas kolēģija norāda, ka arī laikā pirms 2022.gada janvāra Smart ID darbība nodrošināja unikālas ciparu kombinācijas atspoguļošanu ierīces ekrānā, kuru pirms maksājuma apstiprināšanas ir nepieciešams salīdzināt ar interneta vietnē vai bankas mobilā telefona aplikācijā esošo ciparu kombināciju, turklāt autorizēšanās un maksājumu apstiprināšana vienmēr tiek veikta ar dažādiem PIN kodiem, kuru garums atšķiras.

Apkopojot minēto, Civillietu tiesas kolēģijas atzīst, ka Smart ID PIN-kodu ievadīšana, apstiprinot bankas pārskaitījumus, kurus, atbilstoši paskaidrojumu saturam, atbildētāja nav vēlējusies apstiprināt, atzīstama par rupju neuzmanību. Tādējādi atbildētāja, kā prasītāja bijusī valdes locekle, nevar tikt atbrīvota no atbildības, jo nav rīkojusies kā krietns un rūpīgs saimnieks, bet gan augstākā mērā vieglprātīgi un nevērīgi.

Civillietu tiesas kolēģija atzīst, ka pirmās instances tiesa pamatoti noraidījusi lūgumu par tiesvedības apturēšanu civillietā un izskatījusi lietu neatkarīgi no kriminālprocesa Nr.11095207020 virzības.

Eiropas Cilvēktiesību tiesa, izskatot lietas pret Latvijas Republiku, vairākkārt norādījusi, ka saskaņā ar Latvijas tiesību aktiem galīgais nolēmums krimināllietā nav nepieciešams, lai iesniegtu prasību par zaudējumu atlīdzību civilprocesuālā kārtībā *(sk. piemēram, Eiropas Cilvēktiesību tiesas 2008.gada 3.jūnija lēmuma Plotiņas pieteikumā pret Latviju, iesnieguma Nr.16825/02, 62.punktu, Eiropas Cilvēktiesību tiesas 2008.gada 14.oktobra sprieduma Blumbergas pieteikumā pret Latviju, iesnieguma Nr.70930/01, 72.punktu).*

Par nepamatotu atzīstams apelācijas sūdzības arguments, ka, atbilstoši prasītājas statūtu 6.9.punktam, vienīgi biedru kopsapulces kompetencē ir noteikt zaudējumu segšanas kārtību, jo prasība tiesā nav celta, lai noteiktu zaudējumu segšanas kārtību, bet lai panāktu zaudējumu atlīdzību.

Civillikuma 1779.pants noteic, ka katram ir pienākums atlīdzināt zaudējumus, ko viņš ar savu darbību vai bezdarbību nodarījis.

Ņemot vērā, ka lietā ir pierādīts, ka prasītājai atbildētājas rīcības rezultātā radušies zaudējumi 34 350,00 euro apmērā, un lietā konstatēts, ka atbildētāja, nodarot zaudējumus, nav rīkojusies kā krietns un rūpīgs saimnieks, Civillietu tiesas kolēģija atzīst, ka prasība par zaudējumu atlīdzību ir apmierināma.

Pie šādiem apstākļiem, Civillietu tiesas kolēģija uzskata, ka pirmās instances tiesa ir vispusīgi un objektīvi pareizi izvērtējusi lietas apstākļus un pamatoti taisījusi spriedumu par prasības apmierināšanu, savukārt apelācijas sūdzībā izteiktie argumenti nevar būt par pamatu pretēju secinājumu izdarīšanai.

Saskaņā ar Civilprocesa likuma 41.panta pirmo daļu pusei, kuras labā taisīts spriedums, tiesa piespriež no otras puses visus tās samaksātos tiesas izdevumus.

No lietas materiāliem redzams, ka prasītāja ceļot prasību ir samaksājusi valsts nodevu par prasības pieteikuma iesniegšanu tiesā un par prasības nodrošināšanu 1294,27+171,75 euro (l.l. 10-11) un ar lietas izskatīšanu saistītos izdevumus 5,37 euro (l.l.12).

Saskaņā ar Civilprocesa likuma 34.panta pirmās daļas 1.punkta "d" apakšpunktu valsts nodeva par celto prasības bija jāmaksā 1294,29 euro apmērā (1,6% no (34350-28457)+1200).

Saskaņā ar Civilprocesa likuma 34.panta pirmās daļas 7.punktu (redakcijā, kas bija spēkā prasības pieteikuma iesniegšanas dienā), valsts nodeva par prasības nodrošinājuma pieteikumu lietā bija jāmaksā 70,00 euro apmērā.

Civilprocesa likuma 44.panta pirmās daļas 1. punkta b) apakšpunkts noteic, ka ar lietas vešanu saistītie izdevumi atlīdzināmi šādos apmēros – atlīdzināmie izdevumi advokāta palīdzības samaksai prasībās, kurām ir mantisks raksturs un kurās prasības summa ir no 8501 euro līdz 57 000 euro, — to faktiskajā apmērā, tomēr ne vairāk par 2850,00 euro.

No lietas materiāliem redzams, ka prasītājai radušies izdevumi advokāta palīdzības samaksai 570,00 euro apmērā (l.l. 145-151).

Tā kā prasība apmierināta pilnā apjomā Civillietu tiesas kolēģija atzīst, ka no atbildētājas prasītāja labā piedzenami pamatoti samaksātie tiesas izdevumi 1939,66 euro apmērā (1294,29+70+5,37+570).

Ar lietas izskatīšanu saistītie izdevumi lietā par tiesas pavēstu un citu dokumentu nosūtīšanu ir 5,89 euro (l.l. 2). Prasītājs ceļot prasību ir apmaksājis ar lietas izskatīšanu saistītos izdevumus 5,37 euro apmērā, līdz ar to nesamaksātie ar lietas izskatīšanu saistītie izdevumi ir 0,52 euro (5,89-5,37), un tie piedzenami no atbildētājas par labu valstij.

Civilprocesa likuma 37.panta pirmās daļas 1.punkts noteic, ka samaksātā valsts nodeva atmaksājama pilnīgi vai daļēji, ja iemaksāta lielāka nodeva, nekā to nosaka likums.

Šādos apstākļos, Civillietu tiesas kolēģija uzskata, ka prasītājai no valsts budžeta līdzekļiem ir atmaksājama valsts nodeva, kas iemaksāta lielāka, nekā to nosaka likums, proti, 101,75 euro apmērā (171,75 -70,00).

Civilprocesa likuma 195.pants nosaka, ka taisot spriedumu par naudas summas piedziņu, tiesa norāda prasītāja tiesības par laiku līdz sprieduma izpildei saņemt procentus, minot arī to apmēru. Tādējādi Civillietu tiesas kolēģija atzīst, ka prasītājam nosakāmas tiesības par laiku līdz sprieduma izpildei saņemt no atbildētājas likumiskos procentus 6% gadā no piespriestās nenomaksātās naudas summas par laiku līdz sprieduma izpildei, jo saskaņā ar Civillikuma 1765.pantu gadījumos, kad likums noteic aprēķināt likumiskos procentus, tas nolikts pa seši no simta gadā.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Civilprocesa likuma 37.pabta pirmās daļas 1.punktu, 39.pantu, 41.panta pirmo daļu, 44.panta pirmās daļas 1.punkta b) apakšpunktu, 93.panta pirmo daļu, 97., 193., 195., 199., 204.[1], 426., 430., 432.pantu, 433.panta pirmo daļu un 434.pantu, Civillietu tiesas kolēģija

nosprieda:

prasību apmierināt.

Piedzīt no /pers. A/, personas kods /personas kods/, par labu /juridiska pers. A/, reģistrācijas numurs /reģistrācijas numurs/, zaudējumus 34 350,00 euro (trīsdesmit četri tūkstoši trīs simti piecdesmit euro un 00 centi) un tiesāšanās izdevumus 1939,66 euro (viens tūkstotis deviņi simti trīsdesmit deviņi euro un sešdesmit seši centi), kopā piedzenot 36 289,66 euro (trīsdesmit seši tūkstoši divi simti astoņdesmit deviņi euro un sešdesmit seši centi).

Noteikt /juridiska pers. A/, reģistrācijas numurs /reģistrācijas numurs/, tiesības par laiku līdz sprieduma izpildei saņemt 6% (sešus procentus) gadā no piespriestās nenomaksātās naudas summas par laiku līdz sprieduma izpildei.

Par labu /juridiska pers. A/ piedzītās naudas summas samaksājamas /juridiska pers. A/, norēķinu kontā /bankas konta numurs/, /bankas nosaukums/.

Piedzīt no /pers. A/, personas kods /personas kods/, valsts labā ar lietas izskatīšanu saistītos izdevumus 0,52 euro (nulle euro un piecdesmit divi centi).

Ar lietas izskatīšanu saistītie izdevumi, kas piedzīti valsts ienākumos, iemaksājami bankas kontā: saņēmējs: Tiesu administrācija, NMR 90001672316, saņēmēja iestāde: Valsts kase, BIC kods TRELLV22, konta Nr. LV51TREL2190458019000. Iemaksas mērķis: 21499 ar lietas izskatīšanu saistītie izdevumi, kā arī dati lietas identificēšanai.

Noteikt termiņu sprieduma labprātīgai izpildei 10 (desmit) dienas no sprieduma spēkā stāšanās dienas.

Atmaksāt no valsts budžeta līdzekļiem /juridiska pers. A/, reģistrācijas numurs /reģistrācijas numurs/, samaksāto valsts nodevu 101,75 euro (viens simts viens euro un septiņdesmit pieci centi) apmērā, kura ar /numurs/ maksājuma uzdevumu Nr./numurs/ ieskaitīta Valsts kasē, reģistrācijas Nr.90000050138, kontā LV55TREL1060190911200, mērķim – /juridiska pers. A/, reģistrācijas /numurs/, valsts noveda par pieteikumu par prasības nodrošinājumu prasībā pret /pers. A/.

Spriedumu var pārsūdzēt kasācijas kārtībā 30 (trīsdesmit) dienu laikā no sprieduma pasludināšanas dienas Latvijas Republikas Senāta Civillietu departamentā, iesniedzot kasācijas sūdzību Rīgas apgabaltiesā.

Sprieduma pasludināšanas datums - 2023.gada 25.aprīlis.

Tiesnesis referents U.Danga

Tiesnese L.Pliča

Tiesnesis N.Riņķis